

Kasas Suresi Meal-Tefsiri

28. Sure, 88 Ayet

Bu sure, Musa, İsa ve Muhammed hakikatleri üzerinden, din denilen kutsal düzenin ve aydınlık bilginin serüvenini anlatır. Diğer bütün varlıklar gibi dinin de evrim geçirdiğini bildirir. Surede İsa ve Muhammed isimleri, kelime olarak geçmiyor. Sadece Musa ismi var. Çünkü Musa, kutsal bilgi ve kutsal düzen sembolüdür. Bazen de Tarihi bir Peygamber olarak anlatılır. Ayet 3-49 Musa'yı; bilim ve dengeyi anlatır. İsa ve İncil misyonu ise ayet 52-56'da verilmiştir. Onun da özeti şudur: Kötülüğe, sabır ve iyilik ile karşı gel. Düşmanını dostun gibi sevmelisin. Surenin geri kalanı, Muhammed'in putperestliği nasıl kaldırdığını anlatıyor; zenginlik ve paranın da Karun kıssası üzerinden en büyük put olduğunu dillendiriyor.

Muhammed ismi zamir olarak geçiyor; fakat kelime olarak yok. Çünkü o tamamen, dava adamı olmuştur. Davası da evrendeki bütün varlıkların bir tek yazılımda birliği yani tevhit idi. Evet, surede İsa ismi de geçmiyor. Çünkü İsa hakikati bizzat İncil demektir, İsa canlı vahiydir. Ayrıca her bir dindar Hristiyan, özellikle her bir Havari bir İsa'dır.

Sure ile ilgili iki zarif incelelik:

A- Sure numarası 28'dir, Surenin ismi olan Kasas kelimesi ise 280 (28*10) ediyor. Nitekim bu sure gibi Ta-Sin-Mim ile başlayan Şuara suresi, Kur'an'da 26. sıradadır. Şuara ismi, 572 (26*22) ediyor. Kasas kelimesi çoğul değildir; mastardır, uygulamalı anlatım demektir.

B- Bu sure, 88 ayettir. Bu sayı ise Zuhurf suresi tefsirinde gördüğümüz gibi, çok güzel olan varlıkların sembolüdür. Evet, bu surede baş rolü üstlenen dini düzen ve dini bilgi, gerçekten çok güzel birer hakikattirler. Varlık ve hayat anlamlıdır, diyebilmek için onlardan başka hiçbir çare yoktur.

Surenin tefsirine geçmeden önce kıssalarla ve tarih ile ilgili beş anekdot burada aktaralım ki, o kutsal serüvenin manası tam anlaşılsın. Şöyle ki:

A- Üçü bu surede anlatılan Peygamber kıssalarını, eski Orta Çağ tamamen tarih diye kabul etti. Fakat başta Biyoloji, Antropoloji ve Arkeoloji olmak üzere fen bilimleri ortaya çıkınca, onların tarih olmadığı anlaşıldı. Bu sefer bu kıssalar, aslı ve astarı olmayan mitolojik söylencelerdir, Muhammed onları roman gibi anlatmıştır söylemi, revaç buldu modern çağımızda.

Fakat Carl Jung gibi araştırmacılar, bunlar soyut, Sosyolojik ve Psikolojik arketip denilen yasalar, diyor. Evet, bu kıssalar, gayb aleminin (metafizik) dilidirler. Arketiptirler. Her çağda numuneleri var oluyor. Nitekim bugün için bedihi bir hakikat olan evrim gerçeği, Âdem arketipinin, kadınıyla-erkeğiyle, genciyle-yaşlısıyla elli milyar Homosapiensin ismi olduğunu gösterdi.

B- İbrahimi dinler, özellikle İslamiyet, başta fizik ve metafizik olmak üzere kâinatı ve devam eden yaratılışı, diyalektik zıtların birliğinden ve dengeli çatışmasından ibaret gösteriyor.

Evet, Allah, sonsuz enerji, yazılım ve evrim sürecine sahip olduğundan, bütün diyalektik zıtları iki eli gibi kullanıyor. Bütün nedensellikler, parmaklar işlevini görüyor. Varlık sistemi yani kendisi, sonsuz olduğu gibi, bunlarla sonsuz soyut ve somut varlıkları (alt dosyalar olarak) yaratıyor. Bu sayede sonsuz güzel manaları ve tatlı hakikatleri elde ediyor. Varlık ve hayatın anlamsız ve absürt olmadığını gösteriyor.

Sonsuz olan Allah, bütün bunları anlatırken bireysel bir iş olarak değil de sonsuz sistem olarak yaptığı için, ayetlerde sürekli biz yapıyoruz, vahyi biz indiriyoruz, deniyor.

C- Allah'ın öz varlığı olan enerji, yazılım ve evrim süreci başta olmak üzere evren ve hayat, bir enformasyondur; dört boyutlu yazılımdır. Evet, kâinat, bu yazılımla yönetiliyor. Yokluk diye bir şey yoktur. Bütün zıtlar, o sonsuz varlığın büyük dosyasında 0-1 sistemi gibi işlev görüyor.

D- İşte Kur'an, bu varlık sisteminin ve tüm evrenin Arapçaya çevrilmiş hali olduğundan, o da bütünüyle enformasyondur, matematikseldir, bilgi tabanlıdır. Biz, kıt ve sınırlı bilgilerimizle hepsini gösteremezsek de 19 ve belirgin sayıları ve onların kombinezonları gibi bazı düzenli verileri gösterebiliyoruz. Bu surede bazı numuneleri göreceksiniz.

E- Kur'an vahiydir, yani evren içindeki saklı bilinçtir. Kur'an, bu vahiy hakikatini birkaç yerde özellikle 42/51-53. Ayetlerde, biyolojiye ve onun içinde saklı ruh yazılımına benzetiyor. Mesela, beş ton ağırlıkta olan canlı bir ağaç, sadece birkaç kilo topraktan beslenir, geri kalan kısmı sudan, havadan ve fotosentez sayesinde ışıktan oluşur. Evet, dil ve deyimler olarak Kur'an, toprak gibi olan insan dili ürünü gibi görünse de sonsuz mana katmanları ve işaretleri deşifre edilince, tamamen semavi ve İlâhi rahmetin eseri olduğu, sonsuz bilgi-işlem içeren bir canlı olduğu, kuru odun gibi olan insan sözleri olmadığı görünüyor, çok net olarak. Beş cilt tefsirimde bunun çok numunelerini gösterdim. Bir kısmını da bu surede göreceksiniz.

Şimdi Surenin asıl tefsirine geçiyoruz:

1. Ayet: “Ta-Sîn-Mîm”

Buradaki üç heceli kesik harflerin şekil itibarı ile sayısal değeri, 109'dur. 'Ta' Musa'nın Kutsal Tuva (katlanmış bilinç) Vadisinde Allah ile buluştuğu yerden kinayedir. Sin, Musa isminden kinayedir. Mim de çağdaş bir Musa olan Muhammed demektir.

Bu kesik harfler okunuş olarak sayılsa, Ta, 9 ediyor. Sin ise 120 ediyor. Mim de 90 ediyor. Toplam 219 ediyor. Bu iki şekildeki sayılar, Kur'an'ın sonsuzda bir ihtimal olan 19 Mucizesine bir göndermedir. Nitekim bu gelen 2. Ayet de 19 harftir.

2. Ayet: “İşte bunlar (bu surede geçenler) apaçık (güçlü ve gözle görünür) bir kitap olan kâinat ayetleridirler: bilgi ve belgeleridirler.”

Yani, kâinatın logosu ve mantığı olan insanlık dünyasının arketipleridirler. Mantık, Edebiyat, Din, Sosyoloji ve Psikoloji bilgileridirler. Fakat maalesef, tarihî bilgiler ve literal sözcükler olarak okunduğundan, yüzde yüz hurafe olarak algılanabiliyorlar. Evet, varlık içinde kıssalar denilen o bilgilerden daha değerli ve daha güzel hiçbir şey yoktur. Fakat yanlış anlaşılınca, çok değerli insanlığı gerici derelerine indiriyorlar.

Nitekim modern insanlık dahi, ilimler, fenler ve Hermenötik yorum dili yerine ezberci ve taklitçi Diyaneti ve Kiliseyi esas almakla, bu kıssaların ve bu semavi dinlerin doğru ve her birisi sosyal ve soyut birer yasa olan manalarını ihmal ettiğinden; dinsizlere ve ateistlere varlık ve hayat anlamlıdır, hakikattir, dedirtemediğinden, o güzelim dinler hurafeler yığını olarak algılanıyor. İnsanlık maddeten cennet çağını yaşarken, ruhen cehennemden daha yakıcı sıkıntılar içinde kıvranıyor. Onun için, zehirleyici uyuşturucu, başta memleketimiz olmak üzere bütün dünyada yaygın hale gelmiştir.

3. Ayet: *“Biz, inanan bir millet için, Musa ve Firavun haberinden (serüveninden) bir kısmını hak ile sana anlatıyoruz.”*

Bu ayette beş önemli incelik var:

- 1- Ayetin birinci kelimesi olan tilavet, okumak manasına geldiği gibi uygulamak manasına da gelir.
- 2- Min harfî, bir kısmı manasını verir.
- 3- Musa, hayat nehri ve şariat demektir. Firavun, insanlara zorla egemen olan kişi demektir.
- 4- Hak ile kelimesi, denge manasına geldiği gibi; varlık ve hayat, özellikle diyalektik süreç anlamlıdır, hakikattir, kötü ve çirkin değildir manasını da verir.
- 5- Bütün bunlar, inanmak isteyen bir millet içindir. Eğer istenmiyorsa bunun hiçbir faydası olmaz.

4. Ayet: *“Firavun yeryüzünde çok üstünlük sağlamıştı, yeryüzü ahalisini taraftarlar şeklinde bölümlere ayırmıştı. Bir tayıfeyi çok zayıf bırakıyordu; onların erkeklerini keser, kadınlarını yaşıtıyordu. Gerçekten o, büyük bozgunculardan idi.”*

5. Ayet: *“Buna mukabil, biz İlahi sistem, yeryüzünde zayıf bırakılanlara büyük bir iyilik etmek istiyorduk. Yani onları, insanlığa önderler ve yeryüzüne varisler yapmayı diliyorduk.”*

6. Ayet: *“Onlara yeryüzünde iktidar imkânı verip, Firavun ve Hâmân’a ve o zayıflardan olan askerlerine, çok sakındıkları iktidardan inişlerini gösteriyorduk.”*

Bu üç ayette de yedi nükte var:

- 1- Firavun ve Musa arasındaki diyalektik. Bu diyalektik her şeyin mayası ve hamurudur. Fakat Firavun, gücünü başkasının zayıflığından alıyor.
- 2- Bu diyalektik yapı dengeli olmadığı için, Allah zayıflara ekstra yardım etmek istiyor. Çünkü O, her şeyi denge ve hakkaniyet üzere yaratıyor.
- 3- Burada anlatılan zayıf taraf, dindar Yahudi milletidir. Çok ilginçtir Hâmân da köken olarak bunlardandır. Firavunun orduları da onlardandır. (Basirat’ül-Kulub). Ama cellatlarına âşık olmuşlar. Firavun bölücülük yaparak bunları kullanıyor.

5- Fakat Allah, ekstra yardımları ile hiçbir imkanları ve çareleri yokken zayıf tarafı üstün kılıyor. Varlık ve hayat hakikattir, dedirtiyor.

6- Gerçi yeryüzü tabiri bazen Mısır diyarı manasına gelir; ama bu manalar, dört bin sene önce Mısır'da oldu, diye sanmayın, aynısı Türkiye Cumhuriyeti'nde de bu geçen yüz yılda oldu. Ve hala devam ediyor.

7- Musa burada, bir erkek çocuktur. Ve eril bir güçtür. Ama zalim Firavun onu boğazlamak istiyor.

7. Ayet: “Biz Musa’nın anasına, onu emzir, başına bir şey gelir, diye korkarsan onu denize at, korkma ve üzülme. Biz onu sana geri vereceğiz ve onu peygamber yapacağız, diye vahiy ettik.”

Burada bu durum, dinin asaletini ve çevreden yabancı kaynaklardan değil de öz varlığından beslenmesini bildiriyor.

8. Ayet: “Musa denize atılınca, Firavun yakınları onu bulup aldılar. Nihayet onlara üzüntü ve düşmanlık sebebi oldu. Gerçekten Firavun, Hâmân ve orduları daima yanlış işler içinde idi.”

9. Ayet: “Ve Firavun hanımı, bu buluntu benim ve senin için göz aydınlığıdır; sakın onu öldürmeyin, umarım pek yakında bize faydası olur veya onu evlat ediniz, dedi. Bunu dedi, ama onlar ne olacağının farkında değillerdi.”

10. Ayet: “Musa’nın anasının kalbi boş bulundu. İnananlardan olsun diye eğer biz onun kalbini bağlamasaydık, nerede ise o çocuk benimdir diye açıklama yapacaktı.”

11. Ayet: “Musa’nın annesi onun ablasına ‘bu bebeği takip et, dedi. O da Firavun tarafı farkına varmadan uzaktan onu gözetledi.”

12. Ayet: “Bu işten önce biz, Musa’ya bütün süt analarını yasakladık. Musa’nın ablası, size onu yetiştirecek, onun için samimi davranacak bir aileyi haber vereyim mi, dedi.”

13. Ayet: “Böylelikle biz Musa’yı anasına geri verdik ki, gözü dinsin, üzülmesin ve Allah’ın insanlara yaptığı vadin hak olduğunu bilsin. Evet, Allah’ın vaatleri daima haklıdır; fakat insanların çoğu bunu bilmiyor.”

14. Ayet: “Musa ergenliğe erince ve bedenlen tamam olunca, ona yönetme bilgisi ve ilim verdik. Biz güzel insanları böyle mükafatlandırırız.””

Buradan anlaşılan, dinin ve hukukun ilk durağı sağlıklı bir aile ortamıdır. İlk ilkesi de yönetme yeteneği ve ilim sahibi olmaktır.

Din ve hukuk sisteminin ilk denenmesi ve imtihanını vermesi ise şu gelen beş ayette etraflıca anlatılıyor: Dinin olmazsa olmazı, din milliyetçiliğini yapmamak ve hadler (cezalar) ismi altında kan dökmemek. İstibdat kurmamak. Şöyle ki:

15. Ayet: “Ve Musa, şehirdekilerin habersiz oldukları bir sırada şehre girdi. Birbiriyle dövüşen iki adam gördü. Biri kendi partisinden, diğeri düşman partisinden idi. Kendi partisinden olan adam, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Musa da onu yumruklayıp işini bitirdi. ‘Bu, şeytanın işi oldu. Şüphesiz o, saptırıcı, apaçık bir düşmandır’ dedi.”

16. Ayet: “Ey Rabbim! Şüphesiz ben kendime zulmettim: Dengesiz davrandım. Sen beni bağışla! dedi. O’nun terbiyecisi ve sahibi olan Allah ise onu affetti. Şüphesiz O, çok bağışlayan ve çok acıyandır.”

17. Ayet: “Musa: ‘Ey Rabbim! Bana verdiğin bu imkân ve nimetler ile suçlulara yardımcı olmayacağım’ dedi.”

18. Ayet: “Ve korkarak, şehirde etrafı gözetlemeye başladı. Baktı, dün ondan yardım dileyen adam, onu yine çağırıyor. Musa ona: ‘Sen apaçık bir aldatıcısın’ dedi.”

Bu dört ayette, dedi fiilinin dört sefer kullanılması, Musa’nın bu sözleri dört farklı zamanda söylediğine işarettir. Yoksa bir fiil kipi yeterli idi.

19. Ayet: “Ne zaman ki Musa, ikisine de düşman olan o adamı şiddetle yakalamak istedi. Adam: ‘Ey Musa! Dün bir can aldığın gibi, benim canımı da mı almak istiyorsun? Sen ancak memlekette bir diktatör olmak istiyorsun, barıştıranlardan olmak istemiyorsun’ dedi.”

Evet, bazen dindarlar dini kullanarak diktatör olabiliyorlar. Nitekim surenin sonlarında Hz. Muhammed de bu mealde bir uyarı alıyor.

20. Ayet: “Ve şehrin idare merkezi tepesinden bir adam koşarak geldi. ‘Ey Musa! Meclis seni öldürmek için görüşüyor. Sen hemen çık. Şüphesiz ben senin iyiliğini istiyorum’ dedi.”

21. Ayet: “Musa korkarak, etrafı gözetleyerek o şehirden çıktı. ‘Ey Rabbim! Beni bu zalim, dengesiz toplumdan kurtar’ dedi”

22. Ayet: “Musa Medyen’e (kırsal ve veresiye işlerin döndüğü bölgeye) doğru yönelince, umarım Rabbim beni dengeli orta yola; sırat-ı müstakime yönlendirir, dedi.”

Musa yani dini düzen, bu kırsal kesimde, yardımseverliği, işçiliği, evliliği, kazancı, pazarlık yapmayı, kefaleti ve garantiye almayı, vadeli ve veresiye alışverişi ve kırsal kesimde su sırasının bir yasa olduğunu öğreniyor. Ayet 23-28’den anlaşıldığı üzere.

23. Ayet: “Musa, Medyen suyuna varınca, hayvanlarını sulayan bir insan topluluğunu gördü. Gerilerinde de hayvanlarını sudan meneden iki hanım gördü. Musa: “Nedir bu haliniz?” dedi. Onlar: ‘Çobanlar, hayvanlarını sudan çekmeden biz hayvanlarımıza su vermeyiz. Babamız da çok yaşlıdır’ dediler.”

24. Ayet: “Musa, onlar için hayvanlarını suladı. Sonra gölgeye geri döndü. Ve: ‘Ey Rabbim, şüphesiz ben, senin bana indirdiğin (önüme getirdiğin) hayra (hayırlı bir kadına) çok muhtacım’ dedi.”

Zemahşeri de dahil eski büyük tefsirciler, bu sözü bir peygambere yakıştırmadıkları için, senin bana indireceğin her rızka muhtacım diye çevirmişlerdir. Ayetin bağlamını bozup anlamsız bir söze dönüştürmüşler. Geçmiş zaman kipini gelecek zaman kipine çevirmişler ve belirli bir konuyu havada belirsiz bırakmışlardır. Hâlbuki dini düzenin bir altyapıya çok ihtiyacı olur. Yoksa o din yaşanmaz.

25. Ayet: “Ve ardından o iki hanımdan biri, utana utana yürüyerek ona geldi. ‘Babam, hayvanlarımızı suladığının ücretini sana ödemek için seni çağırıyor’ dedi. Musa, onun babasına gelip başından geçen olayı anlatınca o, Musa’ya: ‘Sakin korkma! Sen o zalim toplumdan kurtulmuşsun’ dedi.”

26. Ayet: “O kızlardan biri: ‘Ey babacığım! Bu adamı ücretli olarak tut. Çünkü ücretle çalıştırmak istediğin en iyi kişi, güçlü ve güvenilir olan bu adamdır’ dedi.”

27. Ayet: “Kızların babası: ‘Bana sekiz sene hizmet etmenin karşılığında, kızlarımdan birini seninle evlendirmek istiyorum. Eğer on seneye tamamlarsan, o senden bir iyilik olur. Fakat sana zorluk çıkarmak istemiyorum. Allah dilerse, benim iyilerden olduğumu göreceksin’ dedi.”

28. Ayet: “Musa: ‘Bu, benimle senin aranda olacak. Hangi süreyi bitirirsem, bana haksızlık edilmeyecektir. Ve Allah konuştuklarımıza kefildir’ dedi”

Sekiz sene işçilik yapıyor. Ona mukabil kızı almayı hakkediyor. Ama işçinin yeme-içmesi ve barınması iş sahibine aittir. İşte ideal bir işçiliğin ölçüsü budur. Ve bundan anlaşılan karın tokluğuna işçilik yapmak kölelikten hiçbir farkı yoktur.

29. Ayet: “Musa, süreyi bitirip ailesini götürünce, Tur dağı tarafından bir ateş ile tanıştı. Ailesine: ‘Bekleyin. Çünkü ben bir ateş ile tanıştım. Umarım ondan, ya bir haber getiririm veya ıslınsınız diye kor bir parça ateş getiririm’ dedi.”

Kur’an’da Tur dağı, devletten kinayedir. Dinin devletle buluştuğu safhayı gösteriyor. Meryem suresinde, bu devletin sağ tarafında bu parıltıyı gördüğü anlatılıyor. Fakat bu gelen ayette bildirildiği gibi, dinî düzen için, devlet değil de İlâhi kutsal bilincin gerekli olduğu anlatılıyor.

30. Ayet: “Musa o ateşe gelince, o mübarek bölgenin vadisinin sağ tarafında ağacın içinden Musa’ya şöyle seslenildi: ‘Ey Musa! Şüphesiz Ben Allah’ım, bütün âlemlerin (bütün insanların) terbiyecisi ve sahibiyim.”

31. Ayet: “Ve asanı at!” Musa asasının, yılanmış gibi hareket ettiğini görünce, arkasını dönerek kaçtı ve geriye dönüp bakmadı. (Biz ona:) ‘Ey Musa! Dön ve korkma! Şüphesiz sen, emniyet içinde olanlardansın.”

32. Ayet: “Elini koynuna sok. Hiçbir leke olmadan bembeyaz olarak çıkacaktır. Ve korku salan kanadını takın. İşte bu asa ve el, Rabbin olan Allah’tan, Firavun ve meclisine gösterilmek üzere iki açık ve kuvvetli delildirler. Çünkü Firavun kavmi, ilahî yasaları çiğneyen bir toplumdur.” (Dedik.)

Bu üç ayette, dini düzenin gerçek üç gücü anlatılıyor. Neml suresi tefsirinde gördüğümüz gibi, asanın yılanı dönüşmesi, ruhani güç ve yetkinlik demektir. Elin bembeyaz olması, bilimlerin güç olarak kullanılması demektir. Bu iki güç yanında bir de emniyet gücü lazımdır ki korku kanadı ile ifade edilmiştir.

33. Ayet: “Musa: ‘Ey Rabbim! Ben onlardan bir can öldürdüm. Onların beni öldürmelerinden korkarım.”

34. Ayet: “Ve kardeşim Harun, dilce benden daha fasihtir. Tasdik edici, yardımcı ve koruyucu olarak onu da benimle beraber gönder. Ben onların beni yalanlamalarından korkarım’ dedi.”

35. Ayet: “Allah: ‘Senin pazunu kardeşinle destekleyeceğiz. Size güçlü bir delil vereceğiz. Mucizelerimiz sayesinde onlar size dokunamayacaklardır. Siz ve size tabi olanlar, gerçekten üstün ve galip olacaksınız’ dedi.”

Harun, Musa’nın ağabeyidir. Burada Musa din, hukuk ve şeriati temsil ediyor. Harun da tasavvuf, tarikat ve velayeti temsil ediyor ki bunlar, vahiy ile gelen dinlerden daha yaşlı ve daha eskidirler. Evet, tasavvuf, kerametleriyle din ve şeriatin delili oluyor. Bediüzzaman Said Nursi, bu mealdeki ayetleri ‘Velayet bir hüccet-i Risalettir’ sözü ile tefsir etmiştir.

36. Ayet: “Musa, apaçık mucizelerimizle onlara geldiği zaman: ‘Bu, uydurulan bir büyüden başka bir şey değildir. Biz, eski atalarımızda böyle bir şey işitmedik’ dediler.”

Şuara suresinde, bu çok bilgili bir sihirbazdır, denildi. Burada ise bu uydurulmuş bir büyüden başka bir şey değildir, deniliyor. Çünkü Şuara'da konu, bilimlerin çarpışması idi, burada ise inançların çarpışmasıdır. Ki kendileri, atalar dini üzere olduklarını dillendiriyorlar.

37. Ayet: “Ve Musa: ‘Rabbim, kimin O’nun katından hidayet (doğru bir iş) getirdiğini, neticede memleketin kime kalacağını çok daha iyi biliyor. Şüphesiz zalimler iflah bulmaz’ dedi”

Evet, her zaman doğru sonuç, ezilen dindarların zaferi ile gerçekleşiyor.

38. Ayet: “Ve Firavun: “Ey meclis! Kendimden başka sizin için bir mabut (İlah ve Tanrı) bilmiyorum. Ve ey Hâmân(*)! Çamurları tutuştur (tuğla yap). Bana bir kule inşa et. Belki Musa’nın ilahının yanına çıkarım. Fakat ben, onun yalancılardan olduğunu sanıyorum’ dedi.”

(*) Firavunun başbakanı veya din işleri bakanı.

11 sene önce bu ayeti detaylı olarak tefsir etmiştim. Aynen buraya alıyorum.

28/38. Ayet: Musa, (din ve dünyanın en iyi şekilde kazanılmasına sebep olan Allah’ın emri ile) Allah’ın apaçık ayetleri ile Firavun ve milletine gelince Firavun dedi ki: Ey Meclisim! Ben, benden başka size ilahlık yapacak başka birini bilmiyorum. Ey Hâmân, çamur üzerinde bana şeffaf bir bina (sarh) tutuştur. Belki Musa’nın ilahına doğru çıkar, iddia ettiği şeyi gözetlerim. Ben, kesin olarak onu yalancılardan sanıyorum.”

Bu derin, fizik ve metafiziği kuşatan, sosyal, siyasi ve teknolojik boyutu olan ve dinin mahiyetini de bir derece izah eden ayeti, sadece kelime seçimi ve cümle dizaynı ile anlamaya bakacağız. Galiba bu iki nokta, bizim bu ayetin manasını anlamamız için yeterli olacaktır. İşte: *We* atıf edatıdır; bu ayeti bir önceki 36. ve 37. ayetlere bağlıyor. Her üç ayetin beraber olarak okunması ve anlaşılması gerektiğini söylüyor. İşte bu ayetlerin manaları:

28/36. Ayet: “Musa, apaçık ayetlerimizi onlara getirdiğinde Firavun ve onun milleti, bu uydurulmuş bir büyüden başka bir şey değildir. Biz atalarımız içinde böyle bir şey asla işitmedik, dediler.”

[Evrensel din, sonsuzluğu, soyut ve manevi değerleri getirir. Onun için ilkel dönemlerde evrensel din var olamaz. Var olsa da anlaşılmaz. Fakat Mısır, medenî bir millet olduğu için; Allah, onların manevi ve soyut değerleri bilmeleri gerektiğini söylüyor. Onlar ise medeni oldukları halde ilkel insanlar gibi davranıyorlar. Ayrıca ilkel kabilelerde büyü ve magic beyin söz konusu olduğundan, onlar dini de büyü gibi geçici ve yanıltıcı bir bilinç sanıyorlar.]

28/37. Ayet: “Buna karşı Musa dedi ki: İnsanlığın gelişmesi için beni gönderen Rabbim, metafizik boyuttaki doğru yola ileten ve insanı ebedileştiren mesajı kimin getirdiğini çok daha iyi bilir. Hiç şüphesiz Rabbim, dengesizleri başarılı kılmaz. Sizin bu ilkel durumunuz ve tepkiniz ise, serapa dengesizliktir.”

28/38. Ayetin Kelimeleri:

“Kale” (Firavun dedi.) Yani Musa’nın bilgiyi, bilinci, doğruyu, ebediyeti ve dengeyi getirmesine mukabil Firavunun elinde sadece kuru bir söz vardır.

“*Firavun*,” kendisini en büyük bilen, dolayısıyla iktidar ve yasama yetkisini sadece kendisinde bilen güç... “*Ya eyyühel-meleü*.” (Ey meclis veya ey seçkin halk kitleleri!) diye çevrilebilir. Bu kelime iki önemli mana var:

a) Meclis kendisine yakın olduğu halde, Firavunun uzaklık çağrı edatını kullanması, onun kendisini meclisten çok yüksek bildiğine işarettir.

b) Mele’ dolu meclis ve meydana dolduran halk kitleleri manalarına gelir. Maalesef, modern milletlerde demokrasi ismi ile halkın ve meclisin yasama yetkisi var kabul edilse de genellikle bu yetki, halkın da meclisin de üzerinde olan nefsanî ideolojileri ellerinde tutan küçük bir azınlığın veya bir liderin elindedir. En iyi demokrat milletlerde bile, evrensel ve sonsuzluğa göre yapılmış yasalar yoktur; sadece hümanist ve hedonist, sınırlı ve yıpratıcı yasalar var.

“*Ma alimtu leküm*” (sizin için bilmedim). Bu kelime geçmiş zaman kipi olarak der ki; beşerî bilgiler sadece geçmiş şeylere göre yapılır. Çünkü insan geleceği bilemez. Demek geleceği gören bilince göre şekillenen evrensel bir şariat (yasa ve hukuk), insan için vazgeçilmezdir. Ayrıca bu kelime, ilim kökünden gelmekle işaret eder ki: Firavun, yasama yetkisini tekeline tuttuğu gibi, öğrenme ve eğitimi de tekeline alıyor. Toplumun başka şeyleri öğrenmesine fırsat vermiyor.

Alimtü’deki mütekellim tâ’sı, Firavunun bütün ilimleri sadece onun benliğini anlatır ve o, saf benlik olarak ortaya çıkar, diye işaret eder. Nitekim, falanın siyasi görüşü, onun ekonomik görüşü, onun din görüşü gibi, bir liderde bütün ilimleri yerleştirmek ve onu bu konularda yetkin görmek, bir firavunluk işaretidir.

Leküm (sizin için) ifadesi, beşerî yasalar sadece o andaki duruma göre şekillenirler, diye işaret eder. Onun için bu beşerî yasalar sürekli olarak değiştirilir.

“*Min ilahin gayrî*.” (Benden başka herhangi bir ilah tanımıyorum.) *Min*, baziyet ifade eder; Firavun, bu kelime ile şöyle der: Benden başka ilah (tapılan ve iktidar yetkisini alan) olsa da benim gibi tam ve yetkin olamazlar. Bu ifadenin sayısal değeri 1346 ediyor. Bu da resmi olarak, İslam şariatının dünyada son bulunduğu tarihtir. *Benden başka* ifadesi der ki; Firavunun egemenliği ve yasama yetkisi, evrensel ilkeler yerine, tamamen bencilce olan şahsî ve keyfî kanunlardır.

“*Fe ewkîd lî*.” (Benim için tutuştur.) Tutuşturma, sanayileşme, teknoloji, imar gibi şeyleri içine alan bir ifadedir. *Tutuştur* manasına gelen *ewkîd* kelimesinin sayısal değeri, 111’dir; bu ise insanlığın medeni gelişmesinin işaretidir.¹

¹ *İnsanlık Şifresi*

Sami milletlerin dillerinde hala geçerli olan harf ve kelimelerdeki sayısal değerler içindeki sonsuz bilinçten çok küçük bir numune:

a) İnsanlar manasına gelen **nas** kelimesi 111 eder; üç kişi bir araya gelirse insan topluluğu gerçekleşir, diye söyler. Kur’an’da iki surenin ayetlerinin sayısı 111’dir. Biri İsrâ ve Miraç (yürüyüş ve yükseliş) suresi olan 17. Sure; diğeri Yusuf ve kardeşlerinin serüveniyle bütün insanlığın gelişmesini anlatan 12. Sure.

b) Sonsuz özgürlük isteğinden dolayı insanlığın tabiatında ayrışma, farklılık yani ihtilaf var. İşte *ihtilaf* kelimesi 1111 eder.

c) İnsanların en belirgin bir özelliği de gaflettir. Özellikle kalabalık toplumlarda. İşte *gafil* kelimesi 1111 eder. Evet, Avrupa 1111’e kadar gafildi. Asya ise bu tarihten sonra gaflete girdi.

“Lî” benim için demektir. Maddî ve Firavnî medeniyet ve sanayinin tek amacının, insanın nefesine ve benine hitap etmek olduğuna işarettir. Sayısal değeri, 40’tır. Bu ise maddiyatın ve çokluğun sembol sayısidir.

Ya Hâmânü! Ey Hâmân, demektir. *Firavun*, 4000 yıl süren bütün Mısır krallarının, yetkinlik ve yücelik manasını içeren ortak ismi olduğu gibi; *Hâmân* da Kıpti dilindeki *Ha-Aman* kelimesinin Arapçalaştırılmış şeklidir.

Kelime manası olarak da başrahip yani en üstün din adamı manasına gelir.² Firavun kelimesinin sayısal değeri 406’dır; insanın 46 kromozomunu çağrıştırmakla Firavun asıl olarak, bedene bakar. Hâmân ise 105 ediyor.³ Bu ise dinî boyuta bakar. Musa gayb ve metafizik gibi sonsuz değerler ile gelince, Firavun da kendi din anlayışını ve bununla görevli memurunu devreye sokuyor. Musa’ya karşı Hâmân’dan yardım istiyor. Dine karşı yine dini kullanıyor. Yakın çağrı edatı olan ya harfini kullanması ve buna işareten Hatt-ı Osmanîde bu ya harfinin Hâmân kelimesi ile bitişik yazılması, onun kendisini adeta biricik bilinç olarak gördüğüne işaret ediyor. Demek bir kısım dindarların Firavun ve Hâmân isimlerini özel isim sayması ve bunların yerini ille de tarihte aramaya çalışması yanlıştır. Çünkü bu gibi anlatımlar ne isim olarak ne de tarih olarak, onların dediklerine uymuyor.

Ya-Hâmân kelimesi Hatt-ı Osmaniye göre, 105 eder; bu sayı ise, manevî ve dinî yöne bakar. Fakat eğer mevcut Kur’anlara göre sayılsa, 108 eder; bu da gayb âleminin ve bilincin sembolü olur. 18 sayısı, metafizik boyut âlemlerine bakar. Birçok yerde gördüğümüz gibi... 18. Surenin tefsirinde geçtiği gibi.

Ala’ttîn (çamur üzerine...) Bu kelime, şöyle birkaç manaya işaret ediyor:

- a) İlk medeniyet, enerjisini toprak ve tarım üzerinden elde etmiştir.
- b) İlk mimari yapılar, pişmiş çamur demek olan tuğla ile oluşturulmuş.
- c) İlk medeniyet, topraktan yapılan kaplardan oluşmuş.
- d) İkinci aşamada medeniyet malzemeleri, silisyum yani kum olan camdan yapılmışlardır.
- e) Teknoloji ve madencilik, topraktan oluyor.

d) İnsanlığın zahiren olumsuz olan bu iki özelliğiyle beraber onu yeryüzünde Allah’ın vekili kılan şanlı bir görevi de var: Hilafet. Bu da 1111 eder. Ve yeryüzü hilafetinin, ancak büyük cemaatler tarafından yerine getirilebileceğine işareten burada yine büyük sayı ortaya çıkmıştır.

e) Bu zirve noktaya gelmesi ise, iletişim, dayanışma, tanışma ve kaynaşma ile ancak olur. Yani insanlık, Yunus vasfını tam kullanmasıyla bu skoru hak eder. Yunus kelimesi, 126 eder. İşte yine bakın; bağlantı, iletişim ve ulaşım manasına gelen *wsl* kelimesi de 126 eder.

f) Gelişmiş, zirveye çıkmış insan ırkı manasına gelen “Sami” kelimesi de 111 eder. Hatta Sami milletlerin bu özelliğinden dolayı sosyolog J.J. Rousseau, Samiler evrimini tamamladı; şimdi sıra Avrupa’dadır, diye söylemiştir. Fakat başta Türkler olmak üzere Asya milletlerini unutmuştur. Üstad Bediüzzaman insanlığın bu sırrını *Üç elif bir araya gelirse 111 eder*, formülüyle özetlemiştir.

g) Kur’an’ın 111. suresi zahiren tarihi bir olaydan söz ediyor gibi görünse de aslında insanlığın kültürel, dini, sanayi ve sosyal kilitlenmelerinden bahsediyor. İnsanlığın bu yüce yükseliş yolculuğundaki olumsuz durumları dile getiriyor. Zarif bir tevafuktur ki; bu 111. surede insanlığın bu kilitlenmelerdeki durumunun ismi olarak ifade edilen *Ebu Leheb* kelimesinin sayısal değeri 46 eder. Bu da insanın bedeninin kromozom sayısidir.

² M. Esed, 28. Sure, 6. Ayet, 6. Dipnot.

³ İsa ve sultan (yetki kaynağı) kelimelerinin her birisi 150 ediyor. Bu sayı aynı zamanda; Tevrat’ta geçen Süleyman’ın 105 ilahisi vardı, mealindeki ayete de bir işarettir. Süleyman saltanatının dinî yönüne bakar.

“*Fec’al li sarhan.*” Bu kelime, bana şeffaf bir yapı kur, diye çevrilir.

Şeffaf yapı, şöyle beş mana içerir:

a) Piramit. Piramitlerin, uzayı göstermek için hesap ile yapılmış pencereleri vardı.

b) Teleskop. Teleskop şeffaftır ve toprak üzerine tam yerleştirilmesi lazımdır. Yoksa en ufak bir oynama ile gözetleme hesapları alt üst olur. Ayrıca sürekli olarak yanması lazımdır.

c) *Şeffaf yapı*⁴ demek olan **sarh** kelimesinin sayısal değeri, 298’dir. Bu da Rahman kelimesi ile eşittir. Meryem suresinin tefsirinde gördüğümüz gibi, Rahman ismi, diyalektik süreç ile çalışan ve Allah’ın yasal sonsuz tecellilerini yansıtan kâinata bakar. Ki kâinat, ikili sisteme göre, sonsuz ve bilinçli dosyalar olarak yaratılır. Evet, bu ikili sistem hem bilgisayar teknolojisinde hem insanın bilinç derinliklerinde, metafizik boyuta açılacak önemli bir yapıya işaretir.

d) Nitekim çok eskiden beri insanlar, şeffaf bir cam küreye veya suya bakar; uzun bir müddet sonra o insanın bilinci başka bir âleme açılır; çok metafizik şeyler görür. Firavun, Musa’nın bir metafizik boyutunun olduğunu biliyor. Fakat onun bu konuda yanıldığını tahmin ediyor.

e) O, bu gibi teknolojik imkânlar ile ve psikoanalitik yöntemler ile Musa’nın Allah diye gördüğü şeyi görmek istiyor. Fakat Firavun bunu görse de bu görüntüyü bir yanılgı ve aslı olmayan bir bilinç olarak görmek ister. *Ben onu yalancılardan sanıyorum* zamiri hem Musa’nın ilahına hem de Musa’ya raci’ olabilir.

“*Lealli attalia ila ilah-i Musa.*” (Belki Musa’nın ilahına çıkarım.) *Lealli*, umut bildirme edatıdır. Der ki; Firavun, kendi sisteminin fani olduğunu bilmekle beraber, bir gün bu sistem sonsuz olur, diye umut ediyor.

Ettalia: Tulu’ doğuş demektir; başka bir âleme veya başka bir boyuta doğmak manasını verir. *İla ilah-i Musa*: Musa’nın tanrısına doğru; yani metafizik âleme. Yani ben ve benim sistemim sonsuz değil ise de bu teknolojik imkânlar ile belki sonsuzluğa doğru çıkarım.

İlah kelimesi, tapılan ve dolayısıyla sonsuz ve soyut olmayı bizzat hak eden manasını verir. Sayısal değeri 36’dır. Bu ise süreç ve zamanın şifresidir. Allah’ın maddi ve somut değil de manevi olduğuna ve ancak süreç içinde görüldüğüne işaretir.

Bu manevî ve soyut bilinç, çağlar boyunca kendisini sosyal ve doğal yasalar olarak yansıtmıştır. Musa’nın İbranicesi olan **Muşı** kelimesinin sayısal değeri, 356’dır. Bu ise Ay takviminin senesi demektir. Evet, sene, süreç, gümüş ve ay, maneviyatın sembolleridirler. Güneş ve mekân ise maddiyatın sembolüdür. Yahudiler, Allah’ı tek ilah olarak biliyordu. Firavun ise, güneşi (ve dolayısıyla beden ve maddeyi) ilah kabul ediyordu.

“*Ben, onun yalancılardan olduğunu sanıyorum.*” Burada *we* edatı, hal içindir. Bu cümleinin hal cümlesi olduğunu bildirir.

“*İnnî*” (muhabbâk ben) öznedir. Firavunun, kendi benini tek gerçeklik olarak sandığına işaretir. *Le ezunnuhu* (onu sanıyorum) kelimesi yüklemidir; der ki, Firavun benini gerçek diye gösterse de aslında onun asıl hali, sürekli zan ve kuşku içinde olmasıdır.

⁴ 27. Surenin 44. Ayetine bakın.

Bu zan ve kuşkunun en birinci sebebi de sonsuz bir bilinci ve sonsuz yasaları yani Allah'ı ve onun elçisini kabul etmemesidir. *Minel-kazibîn*, yalancılardan biri demektir. Firavun bu kelime ile aynen Freud gibi diyor ki; tarihte birçok yanlış ve yanlışsama olduğu gibi, din de bu yanlışsamalardan biridir.

Bu son cümlemin sayısal değeri, 1956'dır. Bu tarihte, saldırgan materyalizm cereyanı, 2. Dünya Savaşından dolayı, daha önce tamamen reddettiği dine bir nefes aldırdı. Mutlak inkârdan şüphe durumuna geçti. Her iki şedde sayılsa, 2056 eder. Demek dindarlar bu tarihe kadar, dinin gerçekliğini tam ispat edemeyeceklerdir. Çünkü onun literatürünün hakiki manasını bilmiyorlar. En azından, evrensel ve sonsuz olan dini literatürü, bir medyumun veya bir kâhinin veya sıradan bir mürşidin literatürü gibi algılıyorlar; dinden kaçan çevreleri bir derece haklı çıkarıyorlar.

Surenin metnine devam ediyoruz:

39. Ayet: *“Firavun ve orduları yeryüzünde haksız yere (dengesizce) kibirlenmek istediler. Bize (metafizik aleme) dönmeyeceklerini sandılar.”*

40. Ayet: *“Biz de onu ve askerlerini yakaladık. Onları zaman denizine fırlattık. İşte bak, zalimlerin (dengesizlerin) sonunun nasıl olduğunu gör!”*

41. Ayet: *“Ve onları dünyada ateşe (sıkıntılara) çağıran önderler kıldık. Kıyamet gününde de kendilerine asla yardım edilmeyecektir.”*

42. Ayet: *“Bu dünyada onların ardına lanet (mahrumiyet) bıraktık. Kıyamet gününde de onlar kovulmuş, suçlu, çirkin ve kabahatlılardan olacaklar.”*

43. Ayet: *“And olsun! İlkçağları helak ettiğimizden sonra, insanlar için sağlıklı görüşler veren, onlara hidayet ve rahmet (hedefe vardırıcı ve başarı) olan o kitabı (Tevrat'ı) Musa'ya verdik. Ki o insanlar, düşünüp idrak etsinler.”*

Önemli Bir Açıklama: Musa ismi Kur'an'da 136 sefer geçiyor. Bunların çoğu, insanlığın medenileştiği son 30-40 bin yıllarındaki dinsizliğe ve ahlaksızlığa karşı gelen dini düzen ve dini bilgi manasındadır. Bu ayette ise üç bin sene önce Yahudi milletine gelen peygamberler kastediliyor. Kitaptan maksat da o peygamberlere verilen 39 bölümlük vahiylerdir. Ki Tevrat diye bilinir. Nitekim bu kitabın hazırlanması, bu kadar sene sürmüştür. Bu kitap mecmuası, bilgi, görüş, hidayet ve başarı için o kadar önemlidir ki kendisi ile and içilmiştir. Bu kitapta, ayette helak ettik denilen ilk çağların tecrübesi vardır. Bu hakikati merak edenler, bizim Tevrat da Mucizedir isimli kitaba bakabilirler.

Kur'an da bu kitaptaki bilgiler gibi, bilinçdışından (Muhammed'in kalbinden) fişkırtma bir vahiydir. Asla tarihi bilgiler değildir. Nitekim sen ey Muhammed,

44. Ayet: *“Musa'ya işi (vahyi) yönelttiğimiz zaman, sen (Tur dağının) batı tarafında değildin. Ve (orayı) görenlerden de olmadın.”*

45. Ayet: *“Fakat Biz, birtakım çağlar inşa ettik. Ömürleri uzadı da uzadı. (Sonra Tevrat diye bir kitap ortaya çıktı.) Ve sen Medyen ehli (kırsal kesim) içinde oturup da onlara ayetlerimizi okuyan değildin. Bu haberleri sana gönderen yalnızca biziz.”*

46. Ayet: *“Tur tarafında Musa'ya seslendiğimiz zaman da orada değildin. (Bunlar tarih değildir.) Fakat Rabbinden bir rahmet ve başarı olarak bunları sana vahiy ediyoruz ki senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı gelmeyen bir toplumu (Arapları) uyarasın. Ola ki düşünüp idrak ederler; mesajı alırlar.”*

47. Ayet: “Kendi yaptıklarından dolayı başlarına bir musibet geldiğinde: “Ey Rabbimiz! Bir peygamber gönderseydin de ayetlerine uysaydık ve inananlardan olsaydık.” dememeleri için;

48. Ayet: “Kendi katımızdan (metafizik alemden) onlara hak ve doğru din geldiği zaman: “Neden, Musa’ya verilenler gibi buna da (mucizeler) verilmedi?” dediler. Acaba daha önce Musa’ya verilenleri yalanlamadılar mı? (Tevrat ve Kur’an için) “Birbirini destekleyen iki büyüdürler” dediler. Ne Kur’an’ı ne Tevrat’ı hiçbirini kabul etmiyoruz, diye söylediler.”

49. Ayet: “Vahiy diliyle de ki: “Öyle ise, eğer doğru iseniz, Allah katından bu iki kitaptan daha doğru bir kitap getirin de ben ona tabi olayım.”

Evet, gerçekten insanlığın doğru bilgiyi ve anlamı bulması için bu eşit iki kitaptan başka çare yoktur. Fakat onları tarih kitapları olarak değil de birer soyut arketip yasalar olarak okumaları şartıyla. Ve bu işte asıl görev Avrupa’ya düşüyor.

Çünkü dünyada onlar her şeyde başı çekiyorlar. Avrupa tarihte, bunları tarih diye okudu, sapıttı, şimdi hatalarını düzeltmeleri gerekir.

50. Ayet: “İşte ey Muhammed, eğer sana cevap vermezlerse, bil ki onlar ancak heva ve heveslerine uyarlar. Artık Allah’tan bir bilgi ve hidayet olmadan kendi hevasına uyandan daha zalim (dengesiz) kim olabilir? Şüphesiz Allah, zalim olan bir toplumu doğru yola iletmez.”

51. Ayet: “And olsun! Biz peş peşe, birbirlerini destekleyen bir sözü (Kur’an’ı) onlara ulaştırdık ki, idrak edip düşünsünler: mesaj alsınlar.”

Evet, Kur’an, bilgisiyle, belagati ile Tevrat ve İncil’e cami olması ile kendisine yemin edilecek kadar önemli bir kitaptır.

52. Ayet: “Bu Kur’an’dan önce kitap verilenler, ona gerçekten inanırlar.”

53. Ayet: “Bu Kur’an, onlara okunduğu zaman; ‘Biz ona inandık; o, Rabbimiz katından gelen bir haktır. Biz ondan önce de Müslüman olanlardan idik, derler.”

Yahudilik Musa ile Harun’un dengesi ve birliği olduğundan, Hristiyanlık da Tevrat ve İncil’in birliği olduğundan onlar da Müslümandırlar.

54. Ayet: “İşte onlar, sabrettiklerinden dolayı, onlara iki kere ücretleri verilecektir. Onlar, kötülüğe karşı iyilikle mukabele ederler. Ve onlara verdiğimiz rızıktan, başkasına harcarlar.”

55. Ayet: “Boş lafları işittikleri zaman, ondan yüz çevirirler. Ve: Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız size. Üzerinize selam olsun! Biz cahilleri istemeyiz, derler.”

Bu dört ayet, dört İncil’in hülasasıdır. Ahir zaman dininin İncil olacağını müjdeliyor.

56. Ayet: “Şüphesiz sen, istediğini doğru yola iletmezsin. Fakat Allah, istediğini doğru yola iletir. O, kimin hidayete ve doğru yola gelmek istediğini çok daha iyi bilir.”

Bu ayetin tefsiri olarak, bir sene önce yazdığım şu notları, ayetin tam anlaşılması için buraya alıyorum:

Ayet 56: “Ey Muhammed sen sevdiğini hidayete (doğru yola) getiremezsin. Çünkü ancak Allah, dilediğini (yani hak edeni) hidayete getirir. Çünkü bu hakketmeyi bilmek sonsuz bilgi ister. Bu da ancak Allah’ta vardır.”

Bu ayet son derece açıktır. Sadece iki kelimesine iki cümle açıklama gerektiriyor:

1- Bütün Kur'an'da, Allah dilediğini saptırır ve dilediğini hidayete erdirir mealindeki ayetlerde, 'dilediği' kelimesi, hak eden demektir.

Ayetlerin çağrışımlarına ve bağlamlarına bakılsa bu net olarak anlaşılır. Ayrıca ayet açıkça diyor ki, hidayet uygun İlahi bir ortam sağlanmakla ancak olur; şiddet ve savaşlarla asla olmaz.

2- Kâinat sonsuz bir bilgisayar gibi işletildiğinden, ondaki sonsuz bilgi-işleme sahip olamayan, bu beş işi yapamaz: Rızık, şifa, hidayet, maddi-manevi nur ve ışık ve vücut, yani var etme. (Nur Aleminin Bir Anahtarı) Bununla beraber bu 56. ayetin tam anlaşılması için, onunla beraber altı ayeti daha okumak lazımdır. (28/51-57) Şöyle ki:

Ayet, 51: Biz peş peşe söz ve mesajı onlara ulaştırdık ki hatırlayıp bilsinler; mesajı alsınlar.

Ayet, 52: Daha önce kendilerine kitap (bilgi ve yasa) verdiklerimiz de bu Kur'an mesajına inanıyorlar.

Ayet, 53: Onlara okunduğunda, biz buna inanıyoruz; bu, insanlığı geliştiren Rabbimizdendir. Biz, bu Kur'an'dan önce de bu yolda idik.

Ayet, 54: İşte bunlara, sabrettiklerinden dolayı iki kat ücret vardır. Bunlar, kötülüğü iyilikle gideriyorlar. Ve rızıklarını fakirlerle paylaşıyorlar.

Ayet, 55: Boş söz ve düşüncelerle karşılaştıklarında, ondan yüz çevirip, bizim işimiz bize; sizin işiniz size, biz cahillerden olmak istemiyoruz, diyorlar.

Ayet, 56: "Ey Muhammed, sen sevdiğini hidayete (doğru yola) getiremezsin. Çünkü ancak Allah, dilediğini (yani hak edeni) hidayete getirir. Çünkü bu hakketmeyi bilmek, sonsuz bilgi ister. Bu da ancak Allah'ta vardır."

Ayet, 57: O Mekkeliler dediler; ey Muhammed eğer seninle beraber bu hidayete uysak, dış güçler bizi vatanımızdan sürerler. Bunlar bilmiyorlar mı: Biz Kâbe ortamını onlar için yasaklı bir bölge yapmışız, her taraftan rızıkları onların ayaklarına geliyor. Evet, bunlar bilgiden ve bilimlerden mahrumdurlar.

Bir Not: İslam'da dinin ve Kur'an'ın birinci amacı, imtihan ortamının sağlanmasıdır. İncil'de de bu esastır. Nitekim bu yedi ayet, imtihan ortamını ve İncil mesajını çok güzel tasvir ediyorlar. Demek savaş sadece savunmak içindir. Evet, adalet ve inanç özgürlüğü için savaşa izin verilmiştir. Tevrat'ta da bu kadar izin var. İslam'da madde-mana, ruh-beden, fakir-zengin, kadın-erkek, dünya-ahiret, iman-bilim yani Musa-İsa dengesi esas da olsa Mekke dönemindeki gibi iş zora girerse, ahiret ve İsa tarafı tercih edilir. Nitekim İslam Tasavvufu sürekli bunu yapar.

Buna göre iş Hz. Ali'ye kalsaydı, İslam dinini böyle devam ettirecek idi. Ömer gibi İran'a, Mısır'a, Bizans'a savaş açmayacaktı. Fakat Ömer'den güç alan Emevîler karşı darbe yaptılar. İslamiyet'i ganimet toplamaktan ve ırk üstünlüğünden ibaret yaptılar.

Halbuki Ali ve arkadaşları Ebu Zer, Selman, Ammar, Mikdat gibiler, işi bilgiye ve maneviyata dayadılar. Emevîlerin bütün tahribatına rağmen, alim sahabeler ve tabiinler yetişti. Onların neticesi olarak, Mutezile özgür mezhebi kuruldu. Bugün Müslümanlar eğer az da olsa bilim ve maneviyat kırıntılarını bulabiliyorsa, bunların sayesinde.

58. Ayet: “Biz, refah içinde şırmamış nice şehirleri helak ettik. İşte meskenleri! Çok azı hariç, kendilerinden sonra oralarda hiç oturulmadı. Her şeylerine yalnızca biz varis olduk.”

59. Ayet: “Ana şehre, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir elçi göndermeden, terbiyecini ve sahibini olan Allah, etraftaki şehirleri helak edici değildir. Ve ahalisi zalim ve ahlaksız olmadan, biz şehirleri yok edici değiliz.”

60. Ayet: “Şimdiye kadar size verilen şeyler, dünya hayatının yaşamı ve süsüdür. Allah’ın katında olan ise daha yararlı ve daha bakidir. Artık aklınızı kullanmayacak mısınız?”

61. Ayet: “Şu hâlde, kendisine güzel bir vaatte bulunduğumuzdan hemen sonra o vadedilen şeye kavuşan zat, dünya hayatının nimetleriyle yaşattığımız, fakat sonra (kıyamet günü) sorgu için ihzar edilenler içinde olan kişi gibi mi olur?”

62. Ayet: “Bir gün Allah, onlara seslenecek: “Ortaklarım olduklarını iddia ettiğiniz şeyler (putlar) nerede?” diyecektir.”

63. Ayet: “O gün, kendileri için azabın tahakkuk ettiği kişiler: “Ey Rabbimiz! İşte aldattığımız bunlar! Kendimiz aldandığımız gibi, onları da aldattık. (Onlardan) Sana sığınıyoruz. Zaten onlar bize ibadet etmiyorlardı.” [Kendi heva ve arzularına tapıyorlardı.]

64. Ayet: “Ve ‘Allah’a eş koştuklarınızı çağırın!’ denilir. Onlar, o eş koştuklarını çağırırlar. Fakat o putlar, kendilerine cevap vermezler. İşte o zaman azabı görürler... Keşke daha önce doğru yola gelmiş olsalardı!”

65. Ayet: “Allah’ın onlara seslenip: ‘Peygamberlere ne ile cevap verdiniz?’ diyeceği günü hatırlat!”

66. Ayet: “İşte o gün, olaylar ve haberler karışmış olacak. (Hiçbir cevap veremeyeceklerdir.) Birbirlerinden de soramayacaklar.”

67. Ayet: “Fakat böyleler içinde tevbe eden, iman edip iyi işler yapan olursa, onun kurtuluşa ermesi kuvvetle umulur.”

68. Ayet: “Rabbin olan Allah, istediğini yaratır ve seçer. Yaratmada seçme yetkisi onlarda değildir. Allah, onların yaratmada eş koşmalarından çok münezzeh ve çok yücedir.”

69. Ayet: “Ve Rabbin, onların gönüllerinde gizlediklerini de açıkladıklarını da çok iyi bilir. Çünkü bunlar da yaratılmıştır.”

İnsanın elinde henüz yaratılmayan tercihler vardır. Sorumluluklar da buna göre olacaktır.

70. Ayet: “İşte O, (her şeyin yaratana olan) Allah’tır. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. Dünyada da ahirette de bütün hamd ve kemalat (nimet ve başarı), yalnızca O’nundur. Hüküm ve yargı, yalnızca O’nundur. Ve hepiniz yalnızca O’nun huzuruna döneceksiniz.”

İnsan bazında kişi kendini yaratıcı sanabilir. Onun için ayet, mikro bazından makro bazına geçiyor. Şöyle ki:

71. Ayet: “Vahiy diliyle de ki: Hiç düşündünüz mü? Eğer Allah, geceyi kıyamete kadar üzerinizde devamlı kılsaydı. Allah’tan başka hangi ilah, size ışık getirebilir? Artık dinleyip anlamayacak mısınız?”

72. Ayet: “Vahiy diliyle de ki: ‘Hiç düşündünüz mü? Eğer Allah, gündüzü kıyamete kadar üzerinizde devamlı kılsaydı, Allah’tan başka hangi ilah, içinde sükûnete ereceğiniz geceyi size getirebilir? Artık görmeyecek misiniz?’”

73. Ayet: “Ve Allah kendi rahmetinden, gece ve gündüzü sükûnete ermeniz, O’nun fazlından rızınızı aramanız için yaratmıştır. Demek çok şükretmeniz umulur!”

74. Ayet: “Bir gün Allah, onlara seslenecek: “Ortaklarım olduklarını iddia ettiğiniz şeyler (putlar) nerede?” diyecektir.”

Bu metin ve bu meal, aynen 62. Ayette de geçti. Orada, insanların put olmasını reddediyor. Burada ise başta yıldızlar, galaksiler evrenin put olmasını reddediyor.

75. Ayet: “Ve o gün her ümmetten (her toplumdaki) bir şahit (bilge-lider) çıkarırız. “Delilinizi getirin!” deriz. Onlar, bütün haklılığın Allah’ın olduğunu bileceklerdir. Ve iftira ettikleri (uydurdukları) şeyler (putlar), onlardan kaybolup gidecektir.”

76. Ayet: “Şüphesiz Karun, Musa’nın kavminden (Yahudi) idi. Onlara karşı azgınlık etti. Biz hazinelerden öylece ona vermiş idik ki; ancak kuvvetli bir topluluk o hazinelerin anahtarlarını taşıyabiliyordu. Hani onun kavmi ona: “Çok sevinip şımarma! Allah şımaranları sevmez, dedi.”

Çok uzun bir dönemdir dünya sermayesinin çoğu Yahudilerin elinde olması, bu ayetin çağlar üstü olduğunu gösteriyor. Evet, para ve zenginlik başlı başına bir put olduğu gibi dünya yaşamı da put olabiliyor. Aslında Yahudilerin insanlıktan şikâyet hakları yoktur. Çünkü Haman (dünya siyaseti) de dünya kapitalizmi de onların elinde.

77. Ayet: “Allah’ın sana vermiş olduğu mal ile ahiret yurdunu iste! Dünyadan da nasibini unutma. Allah’ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap. Yeryüzünde bozgunculuğu arama. Şüphesiz Allah, bozguncuları sevmez’ dedi.”

78. Ayet: “O ise: ‘Bu (servet), ancak bendeki ilim ve bilgi üzere bana verildi’ dedi. Bilemedi mi ki, Allah ondan önce, ondan daha güçlü ve topladıkları malca daha zengin nice nesilleri kesinlikle yok etti. Bilemedi mi? Azgın suçlular, günahlarından dolayı sorguya çekilmezler.” (Sorgulanmadan azaba çekilirler.)

79. Ayet: “Bunun üzerine Karun, süs ve debdebe içinde, kavminin yanına çıktı. Dünya hayatını arzulayanlar: ‘Keşke Karun’a verilenlerin bir benzeri bize de verilseydi, şüphesiz o, büyük bir haz ve pay sahibidir’ dediler.”

80. Ayet: “Kendilerine ilim verilenler ise: ‘Yazıklar olsun size! İnanıp yararlı işler yapanlar için, Allah’ın vereceği mükâfat daha iyi ve daha yararlıdır.’” Fakat bu söz, ancak sabredenlere söylenir. (*) (*) Yani, ancak sabredenler bu sözü anlayabilir.

81. Ayet: “Nihayet Biz, onu da evini de yere batırdık. Allah’tan başka, ona yardım edecek bir cemaati olmadı. Bol imkanlarına rağmen kendi kendine de yardım edemedi.”

(Kendi imkânları da ona bir fayda vermedi.)

82. Ayet: “Ve dün onun yerinde olmayı temenni edenler, şöyle demeye başladılar: ‘Yazıklar olsun bize! Allah’ın istediğine rızkı açtığını, istediğine de kıstığını anlamadık. Eğer Allah bize iyilik etmeseydi, bizi de yere batırırdı. Çok yazık, kâfirlerin hiçbir kurtuluş yönü yoktur.’”

83. Ayet: “İşte şu ahiret yurdu! Onu, yeryüzünde üstünlük kurmak istemeyen ve bozgunculuk yapmayanlara nasip ederiz. Ve hayırlı sonuç, kendi (ruhunu ve kalbini) koruyanlarındır.”

84. Ayet: “Ahiret şudur: Kim bir iyilik ile gelirse, ona ondan daha iyisi vardır. Kim de bir kötülük ile gelirse kural şudur: Kötü şeyler yapanlar, yaptıklarından başka bir şey ile cezalandırılmazlar.”

85. Ayet: “Bu Kur’an’ın tebliğ ve yaşamını sana farz kılan Allah, hiç şüphesiz seni ahirette diriltecektir. Senin de mükâfatını fazlasıyla verecektir. Vahiy diliyle de ki: “Terbiyecim ve sahibim olan Allah, kimin doğru yolda olduğunu ve kimin de apaçık sapıklık içinde olduğunu çok daha iyi biliyor.”

[Hiçbir şeyi değersiz ve karşılıksız bırakmaz. Benim bu görevimin de mükâfatını verecektir. Buraya kadar Muhammed’in Peygamber kişiliği vurgulandı. Bundan sonraki üç ayette ise onun kişisel beşerî yönü anlatılıyor.]

86. Ayet: “Sen, bu kitabın sana tebliğ edileceğini ummuyordun. Bu Kur’an, ancak Rabbinden gelen bir rahmettir. Artık, sakın o kâfirlere arka çıkma.”

87. Ayet: “Ve ayetlerimiz (bilgi ve belgelerimiz) sana indirildikten sonra, sakın o kâfirler, seni onlardan alıkoymasınlar. Ve Rabbinin yoluna davet et. Sakın müşriklerden (putperestlerden) olma!”

88. Ayet: “Sakın sonsuz olan Allah ile beraber başka sınırlı bir ilaha (başka kutsala) yalvarma. Allah’tan başka (tesir sahibi) hiçbir ilah yoktur. O’nun öz varlığı olan ana dosyadan başka her şey (her alt dosya) fanidir. (Yok olmaya mahkumdur.) Hüküm (yargı) ve yetki, yalnızca O’nundur. Ve her şey (her yazılım), (sonunda) O’na (onun icraatının net görüldüğü aleme) dönecektir.”

Bu son ayeti bu tarzda tefsir etmek mümkün olduğu gibi, ikinci bir ilaha tapma, deyimi şu manayı da veriyor. Bir yerde ikilik oldu mu, orada Allah’ın en belirgin özelliği olan sonsuzluk kaybolur. Dolayısıyla, varlığın bütün kemalatı ve güzelliği gider. Allah’ın kulları ve dostları olan alt benlikler haraba uğrar.

Bundan anlaşılan odur ki: Eşya, özellikle ruhlar ve melekler, şeklen fanidir, yazılım olarak bakırlar. Ahiret aleminde kayıt altındadırlar. Evet, varlığın ve hayatın şu üç damarı daima bakidir. Kudret, İlim ve İrade. Modern deyimle, enerji, yazılım ve evrim.

25.12.2025

Bahaeddin Sağlam